

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАТИКИ, МАТЕМАТИКИ ТА ЕКОНОМІКИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ І ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ**

Назва освітнього компонента <i>Нормативний/вибірковий</i>	Методика проведення педагогічного експерименту / вибірковий
Ступінь освіти <i>Бакалавр/магістр</i> Освітня програма	третій (освітньо-науковий) Освітні, педагогічні науки
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2022-2023 2-й рік (6 семестр)
Викладач	Воровка М.І.
Профайл викладача	http://fim.mdpu.org.ua/fakultet-informatiki-matematiki-ta/kafedra-pedagogiki-ta-pedagogichnoyi-m/sklad-kafedri-pedagogiki-ta-pedagogichnoyi-majsternosti/vorovka-margarita-ivanivna/
Контактний тел.	0689738792
Е-mail:	olga_vorovka@ukr.net
Сторінка освітнього компонента на сайті центру освітніх дистанційних технологій МДПУ імені Богдана Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=5833

Консультації	<i>Очні консультації:</i> щосереди, згідно з графіком роботи кафедри педагогіки і педагогічної майстерності. <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.
---------------------	--

1. АНОТАЦІЯ

Становлення вітчизняної системи освіти позначено прагненням до її суттєвого оновлення з орієнтацією на європейські освітні програми. *Методика проведення педагогічного експерименту* передбачає визначення та опанування аспірантами методичним інструментарієм здійснення науково-педагогічного дослідження, розширення наукової ерудиції майбутнього фахівця-педагога вищої школи; формування вмінь працювати з науковими джерелами, інформаційними системами, набуття науково-дослідницького досвіду в умовах інноваційних освітніх процесів.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета навчальної дисципліни: удосконалення таких компетентностей як здатність ініціювати дослідницькі інноваційні проекти та автономно працювати під час їх реалізації; здатність самостійно продукувати і обґрунтовувати нові перспективні ідеї у галузі освіти, формулювати гіпотези й розробляти оптимальні стратегії реалізації наукових досліджень, здатність апробувати, представляти й захищати результати наукових досліджень.

Завдання курсу:

- сформувати розуміння особливостей напрямів об'єктів, логіки, етапів та методів наукового педагогічного дослідження;
- забезпечити здатність до обґрунтування актуальності наукового дослідження, визначення змісту категорій наукового апарату (цілі, завдання, об'єкт, предмет, гіпотеза, концепція дослідження);
- виробити навички обґрунтування вибору методики наукового дослідження, формулювання, опрацювання, апробування та захисту наукових результатів.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ КУРСОМ

1. Інтегральна компетентність

Здатність до розв'язання комплексних проблем в галузі освіти та дослідницько-інноваційній діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань і професійної практики

2. Загальні компетентності

ЗК1. Здатність до аналізу та синтезу, систематизації, узагальнень, порівнянь; розуміння процесів і явищ в галузі освіти на основі критичного мислення, вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між цими явищами та процесами.

ЗК2. Вміння ставити дослідницьку мету, організувати її досягнення, виявляти старанність і наполегливість у досягненні мети, а також здатність брати на себе відповідальність за результати виконаної роботи.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) під час розв'язання дослідницьких і практичних задач, у тому числі у міждисциплінарних галузях, враховуючи історико-педагогічний досвід та застосовуючи у дослідженні новітні інформаційно-комунікаційні технології.

3. Фахові компетентності

ФК-1 Володіння знаннями у галузі освіти, зокрема про основні теорії, концепції методики та технології; розуміння теоретичних і практичних проблем освіти, історії розвитку та сучасного стану наукових знань про систему освіти; володіння системою педагогічних категорій.

ФК-2 Здатність визначати актуальність проблем розвитку сучасної освіти, аналізувати причини їх виникнення та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ФК-3 Здатність конструювати концепцію науково-педагогічного дослідження, формулювати наукову проблему, гіпотезу; здатність самостійно збирати, опрацьовувати, узагальнювати та всебічно аналізувати інформацію про досліджувані педагогічні явища та процеси; інтерпретувати результати педагогічного дослідження та оцінювати межі їх застосування; розробляти систему методичних рекомендацій щодо впровадження одержаних результатів дослідження у галузі 01 Освіта.

ФК-4 Здатність публічно представляти результати апробації наукових досліджень академічній спільноті та громадськості.

ФК-6 Володіння процедурами та інструментарієм проектування, організації та моніторингу педагогічних систем з урахуванням необхідних перетворень в освітній галузі, в діяльності науковців, управлінців і педагогів-практиків, в процесі наукового партнерства, в тому числі міжнародного.

ФК8 Здатність до моніторингу та оцінки результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти.

5. ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин 120	20	20	80

6. ПОЛІТИКА

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати періодичні контрольні завдання

7. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

7.1 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1.						
Методологічні засади сучасного наукового дослідження						
12	Тема 1. Наука як сфера людської діяльності	Лекційне заняття (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2,4,6,8,10, 13,14,15,16, 17,18,19,23		5	впродовж третього навчального семестру
12	Тема 2. Методологічні основи наукового пізнання	Лекційне заняття (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2,4,6,8,10, 13,14,15,16, 17,18,19,23		5	впродовж третього навчального семестру
12	Тема 3. Система підготовки докторів філософії	Лекційне заняття (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2,4,6,8,10, 13,14,15,16, 17,18,19,23		5	впродовж третього навчального семестру
12	Тема 4 Методи наукового пізнання: емпіричні методи дослідження.	Лекційне заняття (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2,4,6,8,10, 13,14,15,16, 17,18,19,23		5	впродовж третього семестру
12	Тема 5. Методи наукового пізнання: теоретичні методи дослідження	Лекційне заняття (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2,4,6,8,10, 13,14,15,16, 17,18,19,23		5	впродовж третього навчального семестру
БЛОК 2.						
Педагогічний експеримент						

12	Тема 6. Педагогічний експеримент: специфіка, завдання, види та етапи.	Лекційне заняття (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2,4,6,8,10, 13,14,15,16, 17,18,19,23		5	впродовж четвертого навчального семестру
12	Тема 7. Констатувальний експеримент	Лекційне заняття (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2,4,6,8,10, 13,14,15,16, 17,18,19,23		5	впродовж четвертого навчального семестру
12	Тема 8. Формувальний та контрольний етапи експерименту.	Лекційне заняття (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2,4,6,8,10, 13,14,15,16, 17,18,19,23		5	впродовж четвертого навчального семестру
12	Тема 9. Методика обробки одержаної інформації	Лекційне заняття (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2,4,6,8,10, 13,14,15,16, 17,18,19,23		5	впродовж четвертого навчального семестру
12	Тема 10. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження.	Лекційне заняття (2 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	2,4,6,8,10, 13,14,15,16, 17,18,19,23		5	впродовж четвертого навчального семестру

7. 2 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекційного заняття	Зміст лекційного заняття
1. Наука як сфера людської діяльності	Характеристика процесу наукового пізнання. Суб'єкти та об'єкти пізнання. Відмінності наукового та буденного пізнання. Рівні пізнання: почуттєвий і раціональний, емпіричний і теоретичний. Наука як суспільно значима сфера людської діяльності. Форми наукового знання. Наукове дослідження як форма здійснення і розвитку науки. Основи

	менеджменту наукових досліджень за кордоном. Міжнародна грантова підтримка академічної мобільності вчених.
2. Методологічні основи наукового пізнання	Поняття про методологію та методи науково-педагогічного дослідження. Методологія наукових досліджень. Методологія як теорія та як сукупність методів дослідження. Поняття методу, техніки, методики, процедури дослідження. Принципи науково-педагогічного дослідження (єдності теорії і практики, історизму, об'єктивності висвітлення педагогічних процесів, всебічного вивчення педагогічних процесів, конкретності істини, суперечності, заперечення, розвитку, причинності, системності). Підходи у вивченні педагогічних явищ (аксіологічний, комплексний, структурний, функціональний, формалізований, цілісний, діяльнісний, культурологічний, суб'єктно-об'єктний, диференційований, індивідуальний, етнопедагогічний, моделювання, системний. Типологія методів науково-педагогічного дослідження: теоретичні, емпіричні, загальнонаукові.
3. Система підготовки докторів філософії	Система підготовки докторів філософії в МДПУ. Організація та процес наукової діяльності в аспірантурі (освітня складова, акредитація). Викладацька практика, вибіркові дисципліни, акредитація ОП. Форми науково-дослідної роботи доктора філософії.
4. Методи наукового пізнання: емпіричні методи дослідження.	Сутність понять «метод», «методика дослідження». Спрямованість емпіричних методів на отримання первинної інформації у вигляді сукупності емпіричних даних. Системний підхід у науково-педагогічних дослідженнях.

	<p><i>Емпіричні методи дослідження</i> :метод педагогічного спостереження, бесіди, анкетування, інтерв'ювання, опитування; контент-аналіз; експертна оцінка; педагогічного експерименту, узагальнення незалежних характеристик, психолого-педагогічного тестування.</p> <p>Експериментально-ігрові методи. Методика експериментальних досліджень.</p>
<p>5. Методи наукового пізнання: теоретичні методи дослідження</p>	<p>Основні методи теоретичних досліджень: аналіз; синтез; порівняння; систематизація; ранжирування; абстрагування; формалізація. Характеристика: індукції та дедукції, аналізу і синтезу, порівняння і класифікації, абстрагування та конкретизації; ідеалізації та формалізації. Поняття про модель та моделювання. Призначення моделей у науковому дослідженні. Метод екстраполяції.</p> <p>Роль теоретичних методів дослідження у науковому дослідженні. Спрямованість теоретичних методів дослідження на забезпечення його новизни.</p>
<p>6. Педагогічний експеримент специфіка, завдання, види та етапи.</p>	<p>Методологічні вимоги до проведення педагогічного наукового дослідження та до результатів дослідження: об'єктивність, достовірність, надійність, довідність та ін. Генезис понять «експеримент», «експериментальна діяльність», «експериментальна робота».</p> <p>Задум, структура і логіка проведення педагогічного наукового дослідження, варіативність його побудови. Комплексність дослідження. Зміст і характеристика основних етапів дослідження, їх взаємозв'язок і субординація. Суб'єкти експериментальної роботи.</p>

	<p>Педагогічний експеримент як складова частина інноваційного процесу. Методологічні принципи проведення експерименту. Критерії науковості експерименту.</p>
<p>7. Констатувальний експеримент</p>	<p>Розроблення методики констатувального етапу дослідження: мета, завдання, методи, зміст аналізу стану функціонування предмета дослідження. Визначення критеріїв і показників оцінки результату проведення констатувального експерименту. Визначення залежних і незалежних змінних; формулювання гіпотези експерименту; розробка методики оцінки залежної змінної; підбір контрольних та експериментальних груп; порівняння контрольних та експериментальних груп за рівнем прояву залежних змінних.</p> <p>Обробка результатів констатувального експерименту. Вимоги до виконання, оформлення схем, таблиць, діаграм, малюнків тощо. Математична обробка результатів дослідження. Оформлення висновків за результатами констатувального експерименту.</p> <p>Методика порівняння результатів констатувального етапу педагогічного експерименту за критерієм X2.</p>
<p>8. Формувальний та контрольний етапи експерименту.</p>	<p>Мета, завдання формуального етапу експерименту як засобу перевірки гіпотези дослідження. Розробка методики дослідження (сукупність прийомів, способів дослідження, порядок їх застосування та інтерпретації за їх допомогою одержаних результатів). Модель дослідження з чітким визначенням: що досліджується; за якими показниками; які критерії дослідження; порядок використання тих чи інших методів тощо. Поетапне впровадження методики формуального</p>

	<p>етапу експерименту та технологія фіксації і обробки результатів. Вибір форми та способів опису впливу певних нововведень на результати навчальної діяльності учнів, їх виховання або розвиток. Порівняльний аналіз результатів експериментального дослідження у контрольних та експериментальних групах. Обґрунтування ефективності вдосконаленого навчально-виховного впливу нової методики навчання чи виховання порівняно з усталеною.</p> <p>Контрольний експеримент. Порівняння контрольних та експериментальних груп за рівнем прояву залежних змінних. Підтвердження або відхилення гіпотези, покладеної в основу експерименту.</p>
<p>9. Методика обробки одержаної інформації</p>	<p>Вимірювання у педагогіці, їх складність. Шляхи одержання кількісних показників педагогічного дослідження. Методи зведення й обробки результатів експериментальних досліджень: статистичні, графічні, табличні. Основні поняття, функції, методи математичної статистики в педагогіці. Поняття «середня арифметична величина», «шкали», «медіани». Шкала найменувань, шкала порядку. Визначення вірогідності дослідження, коефіцієнт Стюдента. Оформлення таблиць та їх розміщення у науковій праці. Оформлення графічних залежностей у вигляді графіків та діаграм.</p>

<p>10. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження.</p>	<p>Послідовність проведення наукового дослідження. Осмислення отриманих статистичних результатів, аналізу закономірностей у відповідності до існуючих теоретичних положень та практики, визначення практичного значення цих результатів. Встановлення зв'язків між закономірностями, виявлення нових відомостей, узагальнення результатів.</p> <p>Впровадження результатів дослідження. Підведення підсумків, визначення ролі отриманих результатів для практики. Окреслення отриманих практичних результатів дослідження (методичні вказівки, рекомендації щодо навчання, виховання, інших видів педагогічної діяльності). Підготовка статті в науково-популярному журналі, виступ на конкретії, на методичному семінарі і т.п.</p>
--	--

7.3. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ)

Тема заняття	Зміст заняття
<p>1. Наука як сфера людської діяльності</p>	<p>Наука як соціально значуща сфера людської діяльності. Пізнання об'єктивного світу - головна функція науки. Поняття про науково-дослідну діяльність. Характеристика процесу наукового пізнання. Класифікація наук на основі відмінностей у предметах дослідження. Категорії наукових досліджень: фундаментальні і</p>

	<p>прикладні. Наукові школи в науках. Види педагогічної дослідницької діяльності. Освітня, наукова, інноваційна діяльність в Україні: стан, проблеми, перспективи.</p>
<p>2. Методологічні основи наукового пізнання</p>	<p>Методологія наукового пізнання: поняття, класифікаційні рівні й основні принципи. Методологія і логіка наукових досліджень. Наука як система. Класифікація наук. Організаційні основи наукових досліджень. Сучасні методологічні підходи: герменевтичний, антропологічний, аксіологічний, феноменологічний. Синергетичний підхід. Спеціальні методи наукового пізнання. Дисциплінарні та міждисциплінарні методи. Системний підхід і системний аналіз. Загальні відомості про систему. Визначення системного підходу. Вплив системного підходу на послідовність наукового дослідження. Особливості прояву системного аналізу у науковому дослідженні.</p>
<p>3. Система підготовки докторів філософії</p>	<p>Сутність понять: «науково-дослідницька робота», «науково-дослідницька діяльність», видатні педагоги про роль педагогічного дослідження в роботі педагога у закладі вищої освіти. Проблеми організації науково-дослідної роботи зі здобувачами. Роль викладача у розв'язанні існуючих проблем наукової роботи зі здобувачами вищої освіти. Компетентнісна модель доктора філософії у системі професійної підготовки. Наукова культура здобувача вищої освіти як необхідна умова високого рівня дисертаційного дослідження.</p>

<p>4. Методи наукового пізнання: емпіричні методи дослідження.</p>	<p>Проблемне поле емпіричних досліджень. Класифікація емпіричних методів дослідження: первинні методи - з метою збору інформації - вивчення джерел, спостереження, опитування та ін.; вторинні методи - з метою обробки та аналізу отриманих даних - кількісний та якісний аналіз даних, їх систематизація, шкалювання та ін.; верифікаційні методи і прийоми - дають змогу перевірити отримані результати; візуальні, або графічні, методи — графи, схеми, діаграми, картограми та ін.; експериментально-ігрові методи.</p> <p>Порядок здійснення науково-педагогічного дослідження, його провідні етапи. Наукове спостереження, його сутність та головні ознаки. Проблеми організації наукового спостереження. Класифікація видів спостереження: спостереження безпосереднє та опосередковане; спостереження причетне та непричетне; спостереження довготривале та короткочасне; спостереження безперервне та дискретне.</p>
<p>5. Методи наукового пізнання: теоретичні методи дослідження</p>	<p>Проблемне поле теоретичних досліджень Теоретичні методи педагогічного наукового дослідження: аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання тощо. Специфіка історико-педагогічних досліджень. Методи історико-педагогічного дослідження. Генетичний метод як форма діалектичного методу. Конкретно-історичний метод. Проблемний підхід. Синхронний і діахронний підхід. Герменевтичний підхід. Синергетичний підхід. Хронологічні межі і географічні рамки дослідження. Біографічно- персоналістичний метод. Поняття про "опонентське коло". Види джерел історико-педагогічних досліджень (архівні матеріали, офіційні</p>

	<p>документи, статистичні відомості, підручники і навчальні посібники, шкільна документація, мемуарна література, епістолярій). Види наукової інформації, друковані, рукописні джерела, Інтернет-джерела. Вимоги до оформлення посилань, додатків. Конкретно-наукові методи порівняльно-педагогічних досліджень (метод кластерного аналізу, зіставно-порівняльний метод, порівняльно-типологічний метод, метод мережевої моделі).</p>
<p>6. Педагогічний експеримент специфіка, завдання, види та етапи.</p>	<p>Сутність, структура та обмеження педагогічного експерименту. Педагогічний експеримент та його види. Типи експериментів: констатувальний, формувальний, перевіряльний, порівняльний. Поняття про класичний і багатофакторний експеримент. Завдання психолого-педагогічного експерименту. Умови ефективності проведення експерименту. Етапи реалізації експерименту: 1-й – підготовчий, 2-й – власне проведення експерименту, 3-й – підведення підсумків. Рекомендації щодо проведення педагогічного експерименту.</p> <p>Технологія планування та методи організації експерименту з позиції кваліметричного підходу. Взаємозв'язок методології, методів та методик під час організації та проведення експерименту. Комп'ютерні технології та інструментарій дослідження. Валідність та надійність результатів експерименту. Підготовчий етап проведення експерименту.</p>
<p>7. Констатувальний експеримент</p>	<p>Складання плану і методики проведення констатувального етапу експеримента. Виявлення стану розвитку психічних якостей, педагогічних явищ, процесів, що спостерігається на початку дослідження. Діагностика або «зріз» досліджуваного явища. Вибір способів та засобів фіксації результатів експерименту. Комп'ютеризація</p>

	<p>експериментальних робіт. Результат констатувального експерименту: заповнення даних протоколів спостережень, статистичне опрацювання результатів, що подані у вигляді таблиць, графіків, висновки стосовно «життєздатності» гіпотези та уточнення гіпотези.</p> <p>Розробка експериментальних методик та врахування особливості впровадження. Технологія діагностичного заміру. Роль особистості науковця у проведенні дослідження.</p>
<p>8. Формувальний та контрольний етапи експерименту.</p>	<p>Мета, завдання формувального та контрольного етапів експерименту. Розробка програми формувального впливу та методики проведення в експериментальній групі. Реалізація методики, послідовний опис експериментальних серій дослідження, засобів тощо. Характеристика паралельного та послідовних етапів формувального експерименту. Методика порівняння результатів формувального та контрольного етапів педагогічного експерименту за критерієм Х². Технологія дисперсійного аналізу. Шляхи і засоби підвищення ефективності досліджуваного явища або процесу.</p> <p>Якісний аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту. Оформлення тексту експериментальної частини дослідження.</p>
<p>9. Методика обробки одержаної інформації</p>	<p>Обробка результатів педагогічного дослідження за допомогою методів математичної статистики. Основні поняття математичної статистики.</p> <p>Основні типи вимірювань у педагогічних дослідженнях. Кореляція.</p> <p>Особливості застосування методів математичної статистики з метою перевірки гіпотез, оцінка розподілу статистичних ймовірностей та його</p>

	<p>параметрів, вивчення статистичної залежності, визначення основних числових характеристик випадкових вибірок. Мета використання статистичних методів. Поняття «генеральної сукупності». Методика обчислення показників (центральної тенденції і варіації).</p>
<p>10. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження.</p>	<p>Порівняння результатів педагогічного дослідження з вже відомими в науці даними, уточнення або розширення окремих теоретичних чи практичних положень навчально-виховного процесу чи методики вивчення, виділення нових елементів, отриманих в результаті дослідження. Факторний аналіз результатів педагогічного експерименту. Перевірка статистичної гіпотези за критеріями Крамера-Уелча та Вілкоксона-Манна-Уїтні.</p> <p>Підготовка статті в науково-популярному журналі, виступ на конференції, на методичному семінарі і т.п. Прийоми викладу матеріалів науково-педагогічного дослідження. Мова та стиль наукової роботи в галузі педагогічних наук. Апробація та оприлюднення результатів науково-педагогічного дослідження. Робота над написанням наукових статей, доповідей і повідомлень, монографій. Підготовка статті в науково-популярному журналі, виступ на конференції, на методичному семінарі і т.п.. Вимоги до оформлення наукових праць.</p>

7.4 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
<p>1. Наука як сфера людської діяльності</p>	<p>Історичний розвиток науки. Інтеграційні тенденції в науці. Основні риси давньогрецької науки. Наукові надбання середньовіччя. Наукові революції. Елементи процесу пізнання. Форми організації та управління наукою і національна система класифікації наук. Наукові організації та установи України. Основні цілі і принципи державної політики України у сфері наукової та науково-технічної політики.</p> <p>Значення наукових досліджень для розв'язання проблем педагогіки взагалі та в період реформування вищої освіти зокрема. Необхідність врахування неоднозначності перебігу та неповторності педагогічних процесів; участі у педагогічних процесах людей усіх вікових категорій; необхідність багаторазових спостережень для об'єктивних висновків під час дослідження педагогічних явищ і процесів..</p> <p>Національна Академія наук - головний науковий центр України. Академія педагогічних наук як вища педагогічна наукова установа України. Вимоги до наукового працівника, його авторитет та рівень кваліфікації. Форми підготовки наукових працівників. Особливості та підходи до атестації наукових працівників в зарубіжних країнах.</p>
<p>2. Методологічні основи наукового пізнання</p>	<p>Структура науково-педагогічного дослідження. Методологічні основи наукового пізнання. Загальні відомості про наукове пізнання. Методологія як вчення про систему наукових принципів, форм і</p>

	<p>способів дослідницької діяльності. Конкретно-науковий рівень методології психолого-педагогічного дослідження: особистісно орієнтований, культурологічний, діяльнісний, традиційний, технологічний, партисипативний, аксіологічний, формаційний та інші підходи. Методологічні принципи психолого-педагогічного дослідження: принцип детермінізму; єдність зовнішніх дій і внутрішніх умов розвитку, активності особистості; єдність психіки і діяльності та ін..</p> <p>Суб'єкти й об'єкти пізнання. Взаємодія суб'єкта й об'єкта у пізнавальній діяльності. Взаємозв'язок пізнання і практики. Рівні пізнання: почуттєвий і раціональний, емпіричний і теоретичний.</p>
<p>3. Система підготовки докторів філософії</p>	<p>Профіль науковця в Інтернеті. Авторські ідентифікатори: ORCID, Scopus ID, ResearcherID. Профіль автора та організації у Scopus та Web of Science. Publons як ресурс для авторів та рецензентів. Google Scholar: можливості, налаштування, недоліки. ResearchGate. Подання наукової статті для міжнародного видання. Пошук міжнародного журналу для власної публікації. Академічна доброчесність в сучасній науці.</p>
<p>4. Методи наукового пізнання.: емпіричні методи дослідження.</p>	<p>Анкетування – як один із поширених емпіричних методів дослідження у педагогіці. Специфіка та види анкетного опитування. Структура анкети та види запитань. Переваги та недоліки анкетування при проведенні науково-педагогічного дослідження.</p>

	<p>Основні емпіричні методи дослідження у педагогіці: бесіда, експертна оцінка, інтерв'ю. Вимоги до питань інтерв'ю. Особливості підготовки та проведення інтерв'ю. Педагогічне спостереження. Використання методу вимірювання у педагогічних дослідженнях.</p>
<p>5. Методи наукового пізнання: теоретичні методи дослідження</p>	<p>Поняття про метод наукового пізнання. Метод, методичний прийом і методика. Класифікація методів, що використовуються у педагогічних дослідженнях.</p> <p>Роль теоретичних методів дослідження у науковому дослідженні. Види теоретичних методів дослідження та їх характеристика: індукція та дедукція, аналіз і синтез, порівняння і класифікація, абстрагування та конкретизація. Поняття про модель та моделювання. Призначення моделей у науковому дослідженні.</p> <p>Особливості застосування дослідницьких методів у порівняльно-педагогічних дослідженнях. Способи графічного і табличного представлення результатів дослідження. Інтерпретація результатів математичної обробки експериментальних даних.</p>
<p>6. Педагогічний експеримент специфіка, завдання, види та етапи.</p>	<p>Роль і місце нових інформаційних технологій в організації педагогічного експерименту. Складання програми педагогічного експерименту за темою дослідження. Етапи виконання науково-дослідної роботи. Термінологічно-категоріальний апарат дослідження. Аналіз стану досліджуваної проблеми. Формулювання мети і завдань дослідження. Характеристика гіпотези та її сутність. Структура гіпотези. Види гіпотез. Етапи розробки гіпотези. Вимоги,</p>

	<p>що висуваються до формулювання наукових гіпотез. Поняття науково-педагогічної проблеми. Поняття теми дослідження та її формулювання. Визначення предмета, об'єкта дослідження. Мета і завдання, гіпотеза дослідження. Етичні аспекти педагогічного дослідження.</p> <p>Історія експерименту.</p>
<p>7. Констатувальний експеримент: характеристика окремих методів вимірювання.</p>	<p>Розробка методики проведення констатувального етапу експерименту:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вивчення матеріалу досліджуваної проблеми різними засобами; - збір попередніх відомостей про респондентів; - використання емпіричних методів дослідження (спостереження, анкети, тести) з наступним описом умов дослідження та отриманих результатів; - підбір контрольної та експериментальної груп; - застосування вибіркового методу у дослідженні; - статистичний експеримент: специфіка проведення на етапі відбору і комплектування ЕГ та КГ. <p>Технології діагностичного заміру та проведення непрямих вимірювань.</p> <p>Характеристика окремих методів вимірювання в педагогічному експерименті.</p>
<p>8. Формувальний та контрольний етапи експерименту.</p>	<p>Розробка проекту програми формувального експерименту (послідовність роботи по формуванню, розвитку, активізації ... – план-схема або план-таблиця) за темою дослідження:</p> <ul style="list-style-type: none"> - реалізація методики експерименту;

	<p>- фіксація всіх змін експериментальної програми; - запис результатів експерименту (у вигляді таблиць, графіків, висновків).</p> <p>Особливості проведення формувального етапу педагогічного експерименту. Кількісний і якісний аналіз результатів.</p>
<p>9. Методика обробки одержаної інформації</p>	<p>Організаційні, емпіричні, інтерпретаційні методи обробки даних, (кількісний та якісний аналіз результатів). Методи зведення й обробки результатів експериментальних досліджень: статистичні, графічні й табличні. Середні показники результатів дослідження. Варіювання результатів дослідження. Визначення достовірності результатів дослідження. Параметричні методи порівняння результатів досліджень. Методи визначення зв'язків між факторами і явищами.</p> <p>Технологія кваліметричної оцінки результатів педагогічного експерименту. Математична інтерпретація експериментальних матеріалів за темою дослідження.</p> <p>Прийоми опрацювання наукових джерел інформації. Вимоги до оформлення наукових праць .Основні елементи бібліографічного запису.</p> <p>Правила посилань та цитування в тексті роботи. Оформлення списку літератури для наукової статті та дисертаційної роботи. Бібліографічні стилі на прикладі ДСТУ 8302:2015, АРА. Раціональні прийоми роботи з літературою. Уніфікований опис джерел інформації. Принципи наукового реферування, складання огляду літератури. Комп'ютерні технології пошуку інформації. Наукометрична база даних,</p>

	бібліографічна і реферативна база даних. Наукометрична база даних відкритого доступу.
10. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження.	Інтерпретація даних і формулювання висновків. Валідність і надійність результатів педагогічного експерименту. Вплив особистісних якостей дослідника на результативність наукового дослідження. Основні вимоги нормативних документів до порядку захисту дисертаційних досліджень. Наукові публікації: суть та призначення. Наукометричні бази даних та показники цитованості науковця.

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Методи, які будуть використані для оцінювання результатів навчання:

- усний;
- письмовий (перша ті друга контрольні точки);
- тестовий контроль;
- контроль виконання завдань самостійної роботи (реферати, есе, презентації, творчі проекти тощо)
- підсумковий (семестровий) – залік.

Періодичний контроль складається з двох контрольних робіт (перша ті друга контрольні точки).

Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання

Залік передбачає відповіді на тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту.

Форми контролю: фронтальна, групова, індивідуальна, комбінована.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (під час семінарських занять), контролю виконання завдань самостійної роботи (есе, презентації, творчі проекти), періодичного контролю періодична контрольна робота, заліку. За результатами суми двох періодичних контрольних робіт, оцінки за поточний контроль та оцінки отриманої під час заліку виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Загальна система оцінювання курсу

За семестр з курсу дисципліни проводяться два періодичні контролі (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність здобувача на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності здобувача на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).

Здобувач вищої освіти має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.

Підсумковим контролем є залік, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з дисципліни (ЗР) складається з суми балів (З), отриманих під час заліку, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + З) / 2$.

Здобувач, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролі, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати залік з даної дисципліни.

Здобувач зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення здобувача до підсумкового контролю.

Критерії оцінювання поточного контролю на семінарських заняттях (усне, письмове опитування):

«5» – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«3» – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.

«2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Критерії оцінювання періодичного контролю

Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Максимальна кількість балів – 30.

Десять тестових завдань по 1 балу – 10 балів.

Два розгорнуті питання по 10 балів.

Розгорнуті відповіді на 2 завдання оцінюються за 10-бальною шкалою.

10-9 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу..

8-7 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми, але ще не зовсім правильно може використати знання на практиці. Має незначні помилки у викладі матеріалу.

6-5 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал; не дає вичерпної відповіді на контенті питання.

4-3 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні.

1-2 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів: відповідь відсутня

Критерії оцінювання підсумкового (семестрового) контролю

Підсумковий контроль з освітнього компоненту «Методика проведення педагогічного експерименту» відбувається у формі заліку.

Залік передбачає відповіді на тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту. Максимальна кількість балів 100.

Тестові завдання 40 тестів по 1 балу.

Розгорнуті відповіді на два завдання оцінюються за 30-бальною шкалою.

25-30 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу. Здатен виділяти суттєві ознаки

вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

19-24 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

13-18 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, поверхово сприймає його зміст, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал. Не здатен виділяти суттєві ознаки вивченого.

7-12 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні. Допускає багато суттєвих помилок у викладенні матеріалу.

1-6 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого.

0 балів: відповідь відсутня.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень: Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів / М.Т.Балуха. – К. : Вища школа, 1997. – 271 с.
2. Волков Б. С. Методология и методы психологического исследования / Б. С. Волков, Н. В. Волкова, А. В.Губанов: [Учебное пособие для вузов] – [5-е изд., испр. и доп.] – М. : Академический проект; Трикста, 2006. – 352 с.
3. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія навч. посіб. / В. А. Гладуш, Г.І.Лисенко. – Дніпро, 2014. – 416 с.
- 4.Глазунов А. Т. Педагогические исследования: содержание, организация, обработка результатов / А.Т. Глазунов. – М. : Издат. центр АПО, 2003. – 41 с.
- 5.Гончаренко С. У. Методологічні характеристики педагогічних досліджень / С.У. Гончаренко // Вісник АПН України. – 1993. – №1. – С.11 – 23.
- 6.Гончаренко С. У. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі / С.У.Гончаренко. – К. : Вища школа, 2003. – 323 с.

7. Грабарь М. И. Применение математической статистики в педагогических исследованиях. Непараметрические методы / М.И. Грабарь, К.А. Краснянская. – М. : Педагогика, 1977. – 136 с.
8. Загвязинский В.И. Методология и методы психолого-педагогического исследования / В.И. Загвязинский, Р.А. Атаханов. – М. : Академия, 2005. – 208 с.
9. Кожухова Т.В. Основи психолого-педагогічного дослідження / Т.В.Кожухова. – Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2002. – 240 с.
10. Краевский В.В. Методология педагогического исследования: Пособие для педагога-исследователя. Самара: Изд-во СамГПИ, 1994. –165 с
11. Кремень В.Г. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / В.Г. Кремень. – К.: Педагогічна думка. – 2009. – 520 с.
12. Кремень В.Г. Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум/ В.Г. Кремень. – К.:Грамота, 2007. – 576 с.
13. Кузьмина Н.В. Методы системного педагогического исследования. - Л., 1980. –175с.
14. Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія / авт. кол.: Є.М. Хриков, О.В. Адаменко, В.С. Курило та ін. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 248 с.
15. Методологія, методика і методи організації науково-педагогічних досліджень // Методологія наукової діяльності : навч. посіб., вид. 3-тє, переробл. / Д.В. Чернілевський, М.І. Томчук, О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова, В.П. Захарченко, О.В. Вознюк, Н.З Сіранчук / за ред. Д.В. Чернілевського, Вінниця : Нілан-ЛТД, 2012. – С. 216-241 (364 с.)
16. Ніколаї Г.Ю. Методологія та технологія науково-педагогічних досліджень / Г.Ю. Ніколаї. – Суми: СДПУ ім.А.С.Макаренка, 1999. – 106 с.
17. Образцов П.И.. Методы и методология психолого-педагогического исследования. - СПб. : Питер, 2004. – 268 с.
18. Сисоєва С.О. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О.Сисоєва, Т.Є.Криstopчук. – Рівне: Волинські обереги, 2013. – 360 с.
19. Тверезовська Н.Т. Методологія педагогічного дослідження: навч. посіб. / Н.Т.Тверезівська, В.К.Сидоренко. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 440 с.

20. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Т.Ю. Осипова, Р.С. Гурін [та ін.]; за ред. З.Н. Курлянд. – К.: Знання, 2012. – 390 с.
21. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: «Академвидав», 2006. – 352 с.
22. Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М.М. Фіцула. – 2-е вид. – Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 2003. – 136 с.
23. Шейко В.М., Кушнарєнко П.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності / В.М.Шейко, П.М.Кушнарєнко. – К. : Знання - Прес, 2002. – 293 с.

Допоміжна

1. Бабанський Ю. К. Педагогічний експеримент / Ю. К. Бабанський // Введення в наукове дослідження по педагогіці. – М., 1988. – 288 с.
2. Граничина О. А. Статистическі методи психолого-педагогіческіх досліджень : учеб. пособие / О.А.Граничина. – Санкт-Петербург : Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2002. – 48 с.
3. Гершунський Б. С. Прогностическі методи в педагогіці / А. М. Алексюк. – К. : Вища школа, 1994. – 207 с.
4. Кара- Мурза С.Г. Проблеми організації наукових досліджень / С.Г. Кара- Мурза. – М., 1981. – 218 с.
5. Кушнер Ю.З. Методологія і методи педагогіческіх досліджень : учеб.-метод. пособие / Ю.З. Кушнер. – Могилев : МГУ ім. А.А.Кулешова, 2001. – 112 с.
6. Кемпбелл Д. Моделі експериментів в соціальної психології і прикладних дослідженнях / Д.Кемпбелл. – М. : Прогрес, 1980. – 391с.
7. Липський І.А. Технології реалізації цілей і ціннісних орієнтацій в соціально-педагогіческій діяльності / І.А. Липський. – Тамбов: Изд-во ТГУ, 2000. – 32 с.
8. Матеріали інноваційного практикума “Роль експериментальної діяльності в удосконаленні професійної компетентності учителя”. – Кустанай: гор. метод. кабінет, 2006.
9. Морєв І.А. Образовательні інформаційні технології : учеб. пособие / І.А.Морєв. – Владивосток: Изд-во Дальневост. ун-та, 2004. – Часть 2. Педагогіческіе измерения. – 174 с.
10. Морозов С.М. Засоби контролю діагностичних якостей психологічних тестів : навч. посіб. / С.М.Морозов. – К. : ІСДО. – 1994. – 68 с.

- 11.Новиков А.М. Методология научного исследования. – М.: Книжный дом Либроком, 2010.-268 с.
- 12.Образцов П.И. Методы и методология психолого-педагогического исследования / П.И.Образцов. – М., С.-П., Ниж.Новгород и др., 2004. – 272 с.
- 13.Оконь В.Д. Метод дидактического эксперимента / В.Д. Оконь // Введение в общую дидактику. – М., 1990. – 315 с.
- 14.Полонский В. М. Эксперимент педагогический / В.М. Полонский // Научно-педагогическая информация : Словарь-справочник. – М., 1995. – 415 с
- 15.Сидоренко В.К., Дмитренко П.В. Основи наукових досліджень / В.К.Сидоренко, П.В.Дмитренко. – К. : РННЦ «ДІНІТ», 2000. – 259 с.
- 16.Скаткин М.Н. Методология и методика педагогических исследований: В помощь начинающему исследователю / М.Н. Скаткин. – М., 1986. – 176 с.
- 17.Соглаева О.А. Психолого-педагогический мониторинг как система информационного сопровождения педагогического эксперимента / О.А. Соглаева // Фестиваль “Открытый урок 2003/2004”. – М. : Изд. Дом „Первое сентября”, 2004. – [WWW document]. URL http://festival.1september.ru/2004_2005/index.php?numb_artic=213059 (20 січня 2007 р.).
- 18.Чукаев О.В. Организация исследовательской работы по педагогике студентов педвузов : Учеб.-метод. пособие к спецкурсу / О.В.Чукаев. – Тула: Центр телекоммуникационных технологий и дистанционного обучения, 2003. – [WWW document]. URL http://www.tspu.tula.ru/res/ped/ped_research/index.htm (20 січня 2007 р.).
- 19.Чупров Л.Ф. Психологическая диагностика в работе практического психолога / Л.Ф. Чупров // Образование: исследовано в мире. – (9 июля 2003). – [WWW document]. URL <http://www.oim.ru/reader.asp?nomer=347> (20 січня 2007).

Інформаційні ресурси

1. Методологія педагогіки [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1878100834951/pedagogika/metodologiya_pedagogiki
- 2.Методологія педагогіки [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/12281128/pedagogika/metodologiya_pedagogiki
- 3.Титова Е.В. Педагогическая методология: анализ отечественных научных подходов [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.emissia.org/offline/2001/824.htm>.
- 4.Ягупов В.В. Педагогіка – Моделі дослідження в педагогіці. Функції педагогічних досліджень / В.В.Ягупов [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://eduknigi.com/ped_view.php?id=70.

